

Een canon van de sport: overwegingen van een canonist

Max Dohle

In 2006 heb ik een canon van de schaatsgeschiedenis gemaakt. Ik vond de venstertjes van de adventskalender van de bekende Canon van de geschiedenis van Nederland een aardige manier om de kennis te presenteren die ik over het schaatsen had verzameld. Geen lange lappen tekst, de bezoeker kan een plaatje naar keuze aanklikken en krijgt dan wat achtergrondinformatie, over de oudste schaatsen bijvoorbeeld of over de introductie van de klapschaats op de Olympische Spelen.

Er zijn de laatste jaren ongelooflijk veel canons gemaakt en ze zijn niet allemaal even succesvol. De canon van de literatuur bijvoorbeeld – een idee van NRC – samengesteld door historisch letterkundigen werd weggehoond in de pers. De museumdirecteuren die de opdracht kregen de Canon van Nederland in 50 zalen te presenteren in een nieuw museum, hebben dat idee al lang laten varen. Er is vaak iets loos met canons en de manier waarop mensen ernaar kijken.

Een van de problemen van een canon is dat hij te statisch is, niet leeft zoals de criticasters zeggen. En ja, veel mensen missen nu eenmaal ook nog hun favoriet in zo'n canon. Ik las in NRC dat Erben Wennemars de populairste schaatser is op dit moment, hoewel hij niet naar de Spelen mag. Veel schaatsliefhebbers zouden hem dus in een canon van de sport verwachten. Maar goed historici behoren zich nu eenmaal niet bezig te houden met de waan van de dag. Dus veel kans maakt Wennemars niet om in een canon van de sport te komen. Een manier om kritiek te voorkomen is overigens zoveel mogelijk vensters te maken, zodat iedereen zijn zin krijgt, maar in de beperking toont zich toch altijd nog de meester. En een canon met de beste honderd sporters is geen canon meer, maar toch meer een boek.

Toen de Volkskrant het idee opperde een canon van de sport te maken, vroeg ik me af hoe zo'n canon eruit zou zien als hij zou zijn samengesteld door sporthistorici (die van de Sportwereld) in plaats van door zo'n evidente commissie waarin je niemand mag overslaan. Het is om verschillende redenen niet gelukt zo'n canon te maken voor dit nummer van de Sportwereld. Maar we gaan moedig voorwaarts. Het gaf tijd om na te denken over de vorm van een canon. Want de canon

in het algemeen is te statisch. Ook die van de Volkskrant komt straks keurig in de krant en in een boek bij uitgever Bert Bakker. Er verschijnen zes ingezonden brieven en drie maanden later is het weer over.

Ik vroeg me af waarom we zo'n canon niet interactief maken. Daar valt minder eer aan te verdienen natuurlijk voor de samensteller en minder geld voor de uitgever, maar het kan wel een canon zijn die gaat leven. Het internet biedt immers de optie van interactiviteit, van discussiefora, weblogs en wat al niet. Is dat niet waar we naartoe moeten met een canon van de sport?

Een interactieve canon op het web, dat is waar ik graag aan wil werken met hulp van kenners van diverse sporten. Wat weet ik immers van kaatsen? In mijn ogen is het een lachwekkend onbegrijpelijke voorstelling van Jiskefet. Ik moet me daar dus niet mee bemoeien, hoewel het historisch gezien helder is dat kaatsen een belangrijke sport is geweest in de Lage Landen.



Hoe kan een interactieve canon eruit gaan zien?

Ik denk allereerst aan een website waarop een canon te zien is, samengesteld door inhoudelijke deskundigen. Een canon die de chronologie respecteert. Een canon dus met vensters naar de geschiedenis van de sport in Nederland en met portretten van een dozijn sporters die hun sporen in een canon hebben verdiend. Aan die canon kun je diverse applicaties koppelen, zoals een weblog, een forum en mogelijk zelfs een content management systeem waarmee de bezoeker zijn eigen canon van de sport kan maken, bijvoorbeeld van de sporters die er volgens hem in thuishoren. Over de keuze van de sporters zal de meest emotie zijn. Ik vraag op dit moment diverse historici al om raad en daad. Maar vond het als denkoefening ook wel interessant mijn eigen dozijn topsporters samen te stellen.

Topsporters

Ik had mezelf de beperking opgelegd om niet meer dan 12 Nederlandse sporters te kiezen. Met de eerste vijf sporters ben je gauw klaar. Maar daarna wordt het lastiger. De keus is zo groot! Je gaat naar medaillespiegels kijken en dan blijkt Ard Schenk lang niet de enige met drie keer Olympisch goud. Verdient iemand een plaats in de canon op grond van zijn sportieve prestaties? Welke prestaties laat je dan prevaleren? De gouden Olympische medailles bijvoorbeeld? Ik hoorde Ard Schenk vertellen dat hij trotser was op vier afstands-overwinningen in Bislett dan op drie keer goud in Japan. Dat is dus relatief. Olympische prestaties blijken dus niet voor iedereen een doorslaggevende maatstaf. Speelt de media-aandacht die een sporter krijgt een rol in de keuze? Moet je als sporter ook een icoon van je sport zijn? En welke rol spelen huidige maatschappelijke omstandigheden eigenlijk bij de keuze van de sporter.

En zo ging ik me realiseren dat je eerst diverse criteria moet opstellen die toelating kunnen geven tot een plek in de canon van de sport. Er is immers meer dan presteren en welke prestatie is eigenlijk dan de beste. Welke criteria zijn denkbaar:

- Prestaties uitgedrukt in overwinningen
- Media-aandacht
- De status van sport-icoon
- Actuele maatschappelijke situatie
- De grootte van de sport
- Verdiensten voor de sport
- Persoonlijke voorkeur (hoewel die per definitie niet objectief is. Maar moet het objectief?)

Weke sporter hoort er thuis – volgens mij - in een canon?

De canoncommissie is begonnen met een groslijst (samengesteld door kenners) waaruit zij uiteindelijk een keuze gaan maken. Ik veronderstel dat bijvoorbeeld Evert van Benthem op die lijst staat. Hij won de Elfstedentocht immers twee keer. Een prestatie van formaat, maar hoort hij daarom thuis in een canon van de sport? Ik denk dat veel liefhebbers “ja” zullen zeggen op grond van zijn dubbelslag. Maar wie de geschiedenis induikt, ziet Coen de Koning! Die won de tocht niet alleen twee keer, maar werd ook nog eens wereldkampioen schaatsen. Is Coen beter dan Evert? Gaan we dan toch maar voor de veilige keuze van Reinier Paping die de survivaltocht van 1963 won? Lastige dilemma's. Maar Evert is wel als de grote held verbonden aan de Tocht der tochten. Net als Ard Schenk is hij een icoon van de sport.

Zo verloopt ongeveer de discussie in je hoofd als je zelf een commissie bent die een canon van sporters maakt. Neem wielrennen bij de dames. Leontien Zijlaard -Van Moorsel won drie gouden plakken net als Schenk en Van Gennip en Van Grunsven en ga zo maar door.. Goed voor een plaats in de canon? Het is wel een



ROMEIN DE HOOGHE (1645-1708), KOLVEN OP HET IJS; ETS (HOLLANDSCH).



erg kleine sport die ze bedrijft. Is er wel genoeg tegenstand geweest kun je je dan afvragen. In mijn canon zou ze geen plaats krijgen. Maar er zullen beslist mensen zijn die vinden dat juist zij erin hoort. Net zoals men vindt dat Anky van Grunsven erin hoort (met of zonder paard).

Maar het is niet allemaal lastig. Er zijn gelukkig ook sporters die je echt niet kunt overslaan: zoals Fanny Blankers-Koen, misschien wel de enige Nederlander die in een sportcanon van de wereld zou kunnen komen.

Mijn canon van de sporters

Als denkoefening had ik mezelf de opdracht gegeven 12 sporters te kiezen die volgens mij in een canon thuishoren. Ik heb al vrij snel besloten twee plekken open te laten voor de lezer, want die zal ik nooit tevreden kunnen stellen met welke keuze dan ook. Op die twee plekken kan de lezer zijn eigen sporter in de canon plaatsen. Hoe zou mijn canon van de sporter eruit zien? Ik heb op grond van allerlei argumenten en

criteria de keuze gemaakt voor de volgende canon-sporters:

Jaap Eden
 Rie Mastenbroek
 Tollien Schuurman
 Fanny Blankers-Koen
 Willem Augustin
 Anton Geesink
 Ard Schenk
 Johan Crujff
 Dameshockeyteams Olympische Spelen 1964 en 2008
 TI Raleigh-wielerploeg
 No 11:
 No 12:

Jullie kunnen op wikipedia alle prestaties van deze sporters terugvinden, voor zover noodzakelijk natuurlijk. Om inzicht te geven in mijn overweging, geef ik als voorbeeld Tollien Schuurman. Schuurman was de eerste die de 100 meter onder de 12 seconden liep. Op de Spelen van 1936 werden - zoals sportverslaggevers het zeggen - de medailles op drie onderdelen al klaargelegd voor Tollien. Maar de socialiste Tollien Schuurman weigerde te gaan, omdat Hitler weigerde Duitse Joden toe te laten tot de Spelen. Schuurman miste daarom haar medaillekeuze, maar door haar morele moed verdient ze volgens mij een plek in de canon van de sport.

De plannen

Het idee een canon samen te stellen heeft zich nu dus verder ontwikkeld. Ik wil uiteindelijk samen met anderen komen tot een 'levende', interactieve canon van de sport. Een canon dus waarbij elke liefhebber zijn ei kwijt kan, zijn mening kan geven en wie weet zelfs zijn eigen canon van sporters kan samenstellen. De voorbeeldcanon op de website bestaat niet alleen uit sporters, maar vooral uit belangrijke gebeurtenissen in de Nederlandse sport, zoals het EK Voetbal van '88 of de introductie van sportonderwijs op scholen. De canon behoort namelijk vooral een overzicht te geven van de geschiedenis van de sport in ons land. Want één ding moet je nooit loslaten: chronologie.